

ВВМУ „Н. Й. ВАПЦАРОВ“

РЕЦЕНЗИЯ

от **професор, доктор на науките Севдалина Илиева Димитрова**,
област на висшето образование 9. Сигурност отбрана,
професионално направление 9.1. „Национална сигурност”,
научна специалност 05.02.24 „Организация и управление извън
сферата на материалното производство (отбрана и национална сигурност)“;
професионално направление 9.2. Военно дело, научна специалност
05.12.01. „Организация и управление на въоръжените сили“;
област на висшето образование 3. Социални стопански и правни
науки, професионално направление 3.7. „Администрация и управление“,
научна специалност „Организация и управление извън сферата на
материалното производство (сигурност и отбрана)“
гр. Велико Търново, бул. „България“ № 76
Институт „Научноизследователска и развойна дейност“ при
Национален военен университет „Васил Левски“
GSM +359 887 395 307; e-mail: sevdalinaid_bg@mail.bg

за научните трудове на **главен асистент доктор Сияна Бориславова Люцканова** в катедра „Организация и управление на военни формирования на тактическо ниво“ при факултет „Навигационен“ на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“, единствен участник в конкурс за граждански служител за заемане на академична длъжност „доцент“ в област на висше образование 9. „Сигурност и отбрана“ по професионално направление 9.1. „Национална сигурност”, научна специалност „Национална сигурност” обявен в ДВ бр. 94/ 24.11.2017 г., заповед на Началника на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ - № ЛС-121/ 13.11.2017 г. за нуждите на катедра „Организация и управление на военни формирования на тактическо ниво“ на факултет „Навигационен“ на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ по учебните дисциплини: „Основи на националната сигурност“, „Сигурност и безопасност на морската транспортна система“, „Международни и национални организации във водния транспорт“, „Европейска морска транспортна политика“.

Документи за участие в конкурса в предвидения от закона срок е представил само един участник - доктор Сияна Бориславова Люцканова, главен асистент в катедра „Организация и управление на военни

формирования на тактическо ниво“ при факултет „Навигационен“ на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

С решение съгласно Протокол от заседание на Комисията за проверка на документите и допускане до конкурс на кандидата, гл. ас. д-р Сияна Бориславова Люцканова е допусната до участие в конкурса.

Съставът на Научното жури е отдаден в Заповед № ОС-190/30.06.2017г. на Началника на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

1. Кои трудове от представените от кандидата се приемат за оценка от рецензента

Участникът в конкурса – гл. ас. д-р Сияна Бориславова Люцканова - е представил за участие в конкурса за рецензиране 18 научни труда в т.ч.: 1 монография, 1 учебник и 16 научни статии и доклади (в страната-11 и в чужбина – 7) с общ обем 408 страници.

На български език са публикувани 7 заглавия, на английски език-11 бр.

В списъка с научната продукция на конкурса са представени още 5 заглавия, в т.ч. дисертационен труд и автореферат за придобиване на ОНС „доктор“ и публикации, свързани с тях – 5 бр., с общ обем 251 стр.

Количеството на публикациите е представително и оценявам като достатъчно за участие в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент“ във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Всички публикации, представени за рецензиране са след придобиването на ОНС „доктор“.

Кандидатът е възприел хронологичния принцип на представяне на трудовете си за рецензиране, поради което този принцип се следва и в настоящата рецензия.

Научноизследователската и преподавателска дейност на кандидата в конкурса, гл. ас. д-р Сияна Бориславова Люцканова е насочена основно в областта на разширяване и обогатяване на научното познание в сектора за сигурност и безопасност на морските транспортни системи, международните отношения, европейската морска транспортна политика, управление на морското образование.

2. Обща характеристика на научно-изследователската, научно-приложната и педагогическата дейност на кандидата. В кои научни области и проблеми кандидатът е работил и продължава да работи.

Представените за рецензиране трудове на гл. ас. д-р Сияна Бориславова Люцканова са в областта и проблематиката по специалността на конкурса за „доцент“ в област на висшето образование 9. „Сигурност и отбрана“, професионално направление 9.1. „Национална сигурност“ по научна специалност „Национална сигурност“, по учебните дисциплини

„Основи на националната сигурност“, „Сигурност и безопасност на морската транспортна система“, „Международни и национални организации във водния транспорт“, „Европейска морска транспортна политика“.

Публикациите са публикувани в авторитетни специализирани национални научни издания и на престижни международни и национални научни форуми. Отличават се с академичен, задълбочен, разбираем и достъпен стил.

В страната са публикувани 11 публикации, а в чужбина - 7, от които авторски - 7 бр. и - 11 бр. в съавторство с един съавтор, като участието на кандидата е значимо и открояващо се.

Всеки един научен труд е с изразено успешно надграждане в научно изследователската дейност на кандидата по конкурса.

Актуалността на разработваните от гл. ас. д-р Сияна Люцканова проблеми в представени за рецензиране за участие в конкурса трудове, в научно и научноприложно отношение произтича от необходимостта да бъде разширено системното научно знание за спецификата на: областта на режимите за контрол на ядрено оръжие като важен военнополитически аспект на международната сигурност, сигурността и безопасността на морската транспортна система, международните отношения и свързаната с тях европейска морска политика, образователните политики в морските училища и квалификацията на морските специалисти.

В съответствие с това в тематично отношение трудовете са ясно фокусирани към три взаимосвързани проблемно-тематични области, границата между които е по-скоро условна:

- Политики за сигурност и сигурност в Черноморския регион – монографичен труд (22) и съпътстващи публикации (8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18);
- Морска сигурност и безопасност – 6, 7, 17, 19, 23;
- Управление на образованието – 13, 20, 21, 23.

Основно място в първата проблемно-тематична област се отрежда на монографичния труд (22) „Бъдещето на режима за ядрен контрол в Европа: Състояние, перспективи и подходи за изграждане на режима за контрол на ядреното оръжие в среда за сигурност“, с който се поставят основите на една стройна система в научен и научно-приложен аспект за запълване на съществуващата празнота в научното познание и създаването на наука, която да осигури концептуална рамка на режима за контрол на ядреното оръжие в Европа в контекста на военнополитическата и международната сигурност. А това е и амбициозната цел на автора при написването на монографичния труд. Тя по безспорен начин е защитима през призмата на комплексните връзки между глобалните и регионалните интереси на САЩ,

НАТО и Русия в съвременната среда за сигурност и ядреното разоръжаване, чрез систематизиране на знанията за техните актуални ядрени политики в новата среда на сигурност. В подкрепа на научните търсения на автора освен нарастващите диспропорции във военните способности на НАТО и Русия, на преден план излиза и все по-злободневната тема за нарастващ ядрен конфликт от една страна между САЩ и Северна Корея, от друга страна между НАТО и Русия. А това повече от всякога обуславя необходимостта от нов прочит режимите на ядрен контрол и установяването на нов баланс на силите. От тук е дефинирана и актуалността на проблематиката, изследвана в монографичния труд.

Научните и научно-приложните резултати от научните търсения на автора се основават на задълбоченото познаване и творческото адаптиране на възгледите на съвременните изследователи в изследваната област и на възгледа за използване на подхода *congagement* в дискусиите за бъдещето на режима за ядрен контрол в Европа съобразно новата среда на сигурност, динамична и рискова.

Прави впечатление, че по един коректен и достоверен начин е направен задълбочен научен анализ на съществуващите теории, мнения, подходи и инструментариум, като на основата на положителните и отрицателните страни на същите, авторът извежда нови изследвания и интерпретации, адекватни на новата среда на сигурност в подкрепа на своята теза.

Дългогодишният интерес на автора и нейният личен практически опит като стипендиант в хода на дипломното ѝ проектиране за придобиване на магистърска степен в направление „Международни отношения и политика за сигурност“ работата ѝ като асистент в научен проект *Transparency as a Prerequisite of Arms Control* на Хесенския институт за изследване на мира и конфликтите – във Франкфурт на Майн, финансиран от американската фондация McArthur. На тази основа, както и поуките от миналото, проблемите на настоящето и надеждата за реализацията в бъдещето, позволяват да се систематизират научните и научно-приложните резултати. Изведен е основният принос на настоящия труд, а именно чрез систематизиране на теоретичните разработки и добрите практики, създаване на концептуална рамка на подход, основан на стратегията *congagement*, за възобновяване на режима на ядрен контрол в Европа. В посочения контекст са разширени и обогатени научно теоретичните и практическите постановки за ядрен контрол в Европа чрез нов дипломатически инструментариум, съответстващ на новите предизвикателства на съвременната среда на сигурност, промяна в нормативното и ценностното самосъзнание, изграждане на система от мерки за взаимно доверие, ядрено разоръжаване,

неразпространение и използването на ядрената енергия за мирни цели.

Чрез всестранност на представената и систематизирана теория на ядрения контрол са генерирани нови знания и умения за неговото бъдеще в Европа.

Научно е защитена тезата, че възобновяването на режима за ядрен контрол е концептуална рамка и интеграционен показател на жизнеспособността на световния мир в новата среда на сигурност.

В подкрепа на изследванията в първата проблемно-тематична област са и останалите, съпътстващи публикации (8, 9, 10, 11, 12, 14, 15, 16, 18), в които са изследвани предизвикателствата пред националната енергийна политика и възможностите на страната ни за включване в международните енергийни газови проекти, свързани с функционирането на морската транспортна система, нефто-газодобивните платформи и дълбоководни газопроводи, като фактори на благоприятна среда на сигурност и безопасност в националните морски пространства, сигурността в Черноморския регион и на морските офшорни съоръжения, геостратегическите промени, пораждащи безпокойство в Черноморския регион, като е доказана необходимостта от прилагане на нов дипломатически и политически инструментариум за възстановяване на баланса на силите в динамично променливата среда на сигурност.

Трудовете от проблемно-тематична област две (6, 7, 17, 19, 23) са посветени на геополитическите и геоикономическите аспекти на новите транспортни коридори в Евразия и възможно участие на страната ни в тях, обуславящи концептуалното преосмисляне на икономическите ни приоритети в съвременната политическа среда, морските интереси на ЕС извън морските пространства на Европа в съответствие със Стратегията за морска сигурност на ЕС, чиято защитимост посредством капацитета на интегративната експертиза на ЕС. Изследвана е сигурността на националната морска критична инфраструктура, заплахите и ролята и приоритетите на флота в националната система за нейната защита. Представени са конкретни предложения и подходи за усъвършенстване на националната система за морска сигурност и безопасност. Предложен е модел на концепция за защита на морската критична инфраструктура.

Основно място в тази група публикации заема учебникът „Maritime Security Aspects of the Republic of Bulgaria“, който се явява методологическа основа на сигурността и безопасността на морската транспортна система, дефиниращ основни понятия в областта на морската сигурност, анализа на средата на сигурност и нейните предизвикателства, рискове и заплахи за морската сигурност в контекста на Концепцията за морската транспортна система като част от морската критична

инфраструктура, с което се дообогатява и разширява познанието в морската сигурност и безопасност.

Трудовете, фокусирани към третата проблемно-тематична област (13, 20, 21, 23) изследват и представят резултатите от проведено изследване във ВВМУ за състоянието и перспективите на развитие на морското образование в България, предлагащи подходи за оптимизиране на морското образование, адекватно на промените на средата на сигурност и на образователния пазар.

Трудовете, представени за рецензиране, се отличават с актуалност, последователност и непосредствено са свързани с научната специалност и тематичната област на конкурса. Представят автора им не само като последователен изследовател, но и професионален педагог, популяризиращ научните изследвания, постижения и бъдещето на режима за ядрена безопасност в Европа, Черноморската сигурност, морската сигурност и безопасност, методологията и тенденциите в морското образование и неговото оптимизиране чрез стандартизиране и управление на несъответствията.

3. Оценка на педагогическата подготовка и дейност на кандидата

3.1. Учебно- преподавателска дейност на кандидата

Преподавателската дейност на кандидата обхваща обучение по учебните дисциплини „Основи на националната сигурност“, „Европейска транспортна политика“, „Сигурност и безопасност на морската транспортна политика“, „Военнополитически организации и военно граждански отношения“, „Сигурност и безопасност на морската транспортна преносна система“, „Сигурност и безопасност на морската транспортна система“, „Международни и национални организации във водния транспорт“. Прави впечатление, че научните търсения на кандидата в конкурса, чието проявление е в представените трудове за рецензиране са в съответствие с преподаваните дисциплини. От направената справка за годишната аудиторна учебна заетост – 482 приравнени часа за учебната 2017/2018 год., е видно, че същата е удовлетворяваща изискванията на ЗВО.

За педагогическия и професионален опит на кандидата по конкурса допринася и обстоятелството, че в периода 2003-2006 г. гл. ас. д-р Сияна Люцканова е асистент в Хесенския институт а изследване на конфликтите и мира, Франкфурт на Майн, а в периода 2012-до настоящия момент е асистент и гл. ас. в катедра „Организация и управление на тактическите формирования“ във ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“. Същата е и лектор на Атлантически клуб-България и на Дипломатическия институт към МВнР.

3.2. Експертно-проектна дейност на кандидата

От представената справка и творческа автобиография прави впечатление, че гл. ас. д-р Сияна Люцканова е активен участник в експертно-консултантската и проектната дейност на институции и органи на управление. В периода 2013-2017 год. и към настоящия момент същата има значително участие в следните проекти: Проект № BG05M2OP001-2.009-0037-C01 “Подкрепа за развитието на докторанти, пост-докторанти, млади учени и преподаватели във ВВМУ”; Erasmus+ Programme – Strategic Partnership Project No: 2017-1-TR01-KA203-045739; MENTORESS Maritime Education Network to Orient and Retain Women for Efficient Seagoing Services; Проект „Интегрирана информационна система за поддръжка управлението на бреговата зона“; Maritime Safety and Security MARSA-Enhancing Safety Awareness of the Maritime Personnel, IAMU Research Project No.2013-3.

Предстои включване в експертен екип за изготвяне на Стратегия за морска сигурност на Р България, под ръководството на Министерство на транспорта и ИА „Морска администрация“, за което се изчаква заповед.

Членува в СУБ, в Софийски форум за сигурност, в Асоциацията на завършилите Джордж Маршал център за изследване на сигурността, Гармиш-Партенкирхен, Германия.

Владее на високо ниво английски и немски език, като и двата езика притежава STANAG 6001 3-3-3-3 и датски и шведски език на ниво основно познание.

4. Основни научни резултати и приноси

Конкретните научни резултати и приноси на кандидата са с подчертан научен и научно-приложен характер, обобщени в следните направления:

4.1. Научни резултати

4.1.1. Доразвита е и е обогатена теорията по сигурност и безопасност на морската транспортна система в динамична и ресурсно ограничена среда.

4.1.2. Генерирани са нови знания и умения за режима за ядрен контрол като военнополитически аспект на международната сигурност.

4.1.3. Структурирано е знание за формиране на принципи и подходи за вземане на политически решения за защита на морските интереси чрез представената относително завършена научно теоретична концепция.

4.1.4. Научно обоснована е „теорията на демократичния мир“ е доказана липсата на връзка между политическа система и склонност към употреба на въоръжена сила за страните в Черноморския регион.

4.2. Научно-приложни приноси

4.2.1. Създадена е концептуална рамка на нов подход, основан на стратегията *conagement*, за възобновяване на режима на ядрен контрол в Европа в съвременната среда на сигурност.

4.2.2. Научно обоснована е и е доказана научно-експертната платформа на националната морска политика.

4.2.3. Доказани са потвърдителни и са изведени нови факти за факторите на средата на сигурност в Черноморския регион.

Резултатите и приносите от изследванията на кандидата са с аналитичен и приложен характер, като разкриват и подчертават насочеността на трудовете му за формиране на актуални политики на държави и международни организации, адаптивни на средата за сигурност в континентален и глобален мащаб в областта на морската сигурност и ядрената безопасност чрез режим за контролна ядреното оръжие, в потвърждение на което е неговата активна преподавателска, изследователска и публикационна дейност.

Посочените научни резултати и приноси са лично дело на автора, което е неоспоримо и успешно защитават заявените от него постигнати резултати и потенциал за бъдещо научно развитие.

5. Оценка на значимостта на приносите за науката и практиката.

В предоставените ми за рецензиране материали е видно приложението на резултатите от научноизследователската дейност на кандидата – гл. ас. д-р Сияна Люцканова. Значимостта и ефекта на приносите за науката и практиката, доказани в научните трудове на кандидата са неоспорими и не търпят опровержение.

Представена е справка за 4 (четири) броя цитирания в национални и международни издания.

6. Оценка в каква степен приносите са дело на кандидата

Гл. Сияна Люцканова е основен автор в представените за рецензиране публикации. В публикации в съавторство декът на кандидата е значим и открояващ се, в потвърждение на което са представените разделителни протоколи. Това е основание постигнатите резултати с тях да се оценят като собствен принос.

7. Критични бележки за рецензираните трудове

Към представените за рецензиране материали могат да се отправят и някои критични бележки, по-скоро с характер на препоръки:

- целесъобразно е верифициране на сценариите и подходите, използвани предложени в трудовете на кандидата;

- препоръчително е използването в изказа на по-къси фрази, които могат да улеснят читателя на изследваните научни проблеми;

- списъкът на използваната литература в част от публикациите не е оформен съгласно изискванията на Стандарт за библиографско цитиране –БДС/ISO 690:2011.

Посочените пропуски не намаляват позитивното ми мнение и стойност на приносите и резултатите, постигнати от гл. ас. д-р Сияна Люцканова. А това е в потвърждение на нейната способност да разработва самостоятелно и в екип въпроси, важни за теорията и практиката на морската сигурност и безопасност, режим на контрол на ядрени оръжия в новата среда на сигурност, сигурност в Черноморския регион като области на научните и професионални знания в сектора за сигурност.

8. Лични впечатления и други въпроси, по които рецензентът счита, че следва да вземе отношение.

Не познавам лично гл. ас. д-р Сияна Люцканова. Преценките ми в рецензията се основават единствено на представените трудове за участие в конкурса за заемане на академична длъжност „доцент”. На това основание считам, че кандидатът по конкурса познава изследваните от него проблеми, коректно използва литературните източници, има критично отношение към идентифицираните в хода на научноизследователската му работа проблеми. Научните изследвания и анализи са задълбочени, резултатите от тях правилно са интерпретирани, постигнати са значими за теорията и практиката научни и научно-приложни резултати и приноси.

Считам, че трудовете за рецензиране на гл. ас. д-р Сияна Люцканова успешно защитават изявените от нея претенции за научни и научно приложни приноси и се явяват методологична база за бъдещата нейна научноизследователска дейност.

9. Заключение

Предоставената от кандидата в конкурса, гл. ас. д-р Сияна Люцканова, документация и научна продукция напълно отговарят на изискванията на Закона за развитие на академичния състав, Правилника за неговото приложение, Заповед и нормативната уредба на ВВМУ “Н. Й. Вапцаров” за заемане на академична длъжност „доцент“. Постигнати са значими научни и научно-приложни приноси, доказващи способността на кандидата самостоятелно да разработва важни за теорията и практиката на морската сигурност и безопасност.

10. Оценка на кандидатите

Оценката ми за научните трудове на гл. ас. д-р Сияна Бориславова Люцканова, единствен участник в конкурс за заемане на академична длъжност „доцент” в област на висшето образование 9. „Сигурност и отбрана”, професионално направление 9.1. „Национална сигурност”, по

научна специалност „Национална сигурност”, за нуждите на катедра „Организация и управление на военни формирования на тактическо ниво“ при факултет „Навигационен“ на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“ по учебните дисциплини „Основи на националната сигурност“, „Сигурност и безопасност на морската транспортна система“, „Международни и национални организации във водния транспорт“, „Европейска морска транспортна политика“, е „положителна”.

Активната преподавателска, проектна и научно-изследователска дейност на кандидата, неоспоримите му лични качества като утвърден учен с постигнати научни приноси ми дава основание да предложа на уважаемите членове на научното жури по конкурса гл. ас. д-р Сияна Бориславова Люцканова да бъде избрана за заемане на академичната длъжност “доцент” в област на висшето образование 9. „Сигурност и отбрана”, професионално направление 9.1. „Национална сигурност”, по научна специалност „Национална сигурност”, за нуждите на катедра „Организация и управление на военни формирования на тактическо ниво“ при факултет „Навигационен“ на ВВМУ „Н. Й. Вапцаров“.

20.03.2018 г.

гр. Велико Търново

Рецензент:

проф. д.н. Севдалина Димитрова